

УКРАЇНА
ТЕРНОПІЛЬСЬКА МІСЬКА РАДА
УПРАВЛІННЯ ОСВІТИ І НАУКИ

46000 м. Тернопіль, бульвар Т. Шевченка, 1, тел. 52-56-94

07.09.2015р.

№370

НАКАЗ

**Про підсумки викладання предмета
«Захист Вітчизни» у загальноосвітніх
навчальних закладах у 2014/2015
навчальному році та завдання на
2015/2016 навчальний рік**

Відповідно до статті 65 Конституції України, статті 9 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу», Указу Президента України від 25.10.2002 р. № 948/2002 «Про Концепцію допризовної підготовки і військово-патріотичного виховання молоді», постанови Кабінету Міністрів України від 30.11.2000 р. № 1770 «Про Положення про допризовну підготовку», Державного стандарту базової і повної середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 14 січня 2004 р. № 24 предмет «Захист Вітчизни» викладався у всіх загальноосвітніх навчальних закладах міста. Навчальні заняття проводилися на базі Тернопільській школі допризовної підготовки та ТЗОШ №14,22.

У своїй роботі вчителі предмета «Захист Вітчизни», керуючись спільним наказом департаменту освіти і науки Тернопільської облдержадміністрації та Тернопільського обласного військового комісаріату від 15.08.2014 № 254/208-агд, «Про підсумки викладання предмета «Захист Вітчизни» у 2013/2014 навчальному році та завдання на 2014/2015 навчальний рік», інструктивно-методичними рекомендаціями Тернопільського ОКІППО (лист ТОКІППО від 29.08.2013р. №01/02-548, наказом управління освіти і науки Тернопільської міської ради від 17.06.2014р. №308 «Про підсумки викладання предмета «Захист Вітчизни», стан військово-патріотичного виховання за 2013/2014н.р. та завдання на 2014/2015 н.р.», протягом 2014/2015 навчального року формували в учнів практичні уміння та навички з предмета, національно-патріотичну свідомість та загальнолюдські якості. Основна увага протягом навчального року була спрямована на викладання предмету згідно навчальної програми, удосконалення навчально-виховного процесу, форм і методів проведення занять, підвищення методичного рівня вчителів предмета «Захист Вітчизни», покращення навчально-матеріальної бази, підвищення рівня військово-патріотичного виховання учнів на уроках та в позаурочній роботі. Значну увагу також було приділено підготовці учнів до проходження військової служби у Збройних Силах України чи інших військових формувань,

створення умов для удосконалення в них життєво необхідних знань, умінь і навичок, високої патріотичної свідомості.

Протягом навчального року методистом предмета «Захист Вітчизни» ТКМЦНОІМ на базі ТЗОШ №24 проведено семінар на тему: «Формування емоційного інтелекту засобами військово-патріотичного виховання національно-патріотичної гри «Сокіл» («Джура»)). Для підвищення методичного рівня вчителів предмета «Захист Вітчизни» протягом навчального року проводились семінари-практикуми та методичні об'єднання вчителів, використовувались колективні, групові, індивідуальні форми, зокрема, інструктивно-методичні наради, групові консультації, самоосвіта та інші.

На виконання наказу департаменту освіти і науки облдержадміністрації від 11.12.2014 №382 «Про проведення трьохденних навчально-тренувальних зборів для вчителів предмета «Захист Вітчизни», з метою активізації впровадження нових форм та методів національно-патріотичного виховання дітей та учнівської молоді в навчальних закладах у грудні 2014 - січні 2015 рр. були проведені трьохденні навчально-тренувальні збори на базі військово-патріотичного клубу «Орлятко» Теребовлянського району (для учителів предмета «Захист Вітчизни») та Тернопільського ОКІППО (для учителів основ медичних знань).

У зборах взяли участь 19 учителів предмета «Захист Вітчизни» Тернопільської школи допризовної підготовки, ТЗОШ №14,22.

До проведення зборів були залучені інструктори «Самооборони майдану» та студенти державного вищого навчального закладу «Тернопільський державний медичний університет імені І.Я. Горбачевського МОЗ України» під керівництвом завідувача кафедри медицини катастроф і військової медицини Гудими А.А. Під час зборів учителі предмета «Захист Вітчизни» на базі військово-патріотичного клубу «Орлятко» Теребовлянського району відпрацювали питання стройової, вогневої, тактичної та військово-медичної підготовки. Учителі предмета «Захист Вітчизни» (основ медичних знань) займалися під керівництвом Гудими А.А. в Тернопільському ОКІППО і відпрацювали питання домедичної допомоги за програмою санітарного інструктора з використанням сучасного медичного обладнання для реанімації в польових умовах та надання допомоги в умовах військових дій.

У Тернопільській школі допризовної підготовки, ТЗОШ №14,22 створено належну матеріально-технічну базу, кабінети обладнано згідно з вимогами навчальної програми предмета, забезпечено роздатковими матеріалами, комплектами плакатів «Захист Вітчизни» та куточками цивільного захисту, але відсутні кабінети медико-санітарної підготовки.

Проте у ТЗОШ №22 потребують оновлення інформаційні стенди, необхідно обладнати єдину смугу перешкод, а у ТЗОШ №14 єдина смуга перешкод потребує дообладнання.

У ТШДП та ТЗОШ №14,22 відсутня мультимедійна техніка.

При підведенні підсумків вивчення предмета "Захист Вітчизни" було розглянуто: шкільну документацію, стан військово-патріотичного виховання, моніторинг якості знань учнів 10-11-х класів.

Вивченням предмета «Захист Вітчизни» у 2014/2015 навчальному році було охоплено 2520 учнів, з них: 1150 юнаків та 1370 дівчат. Загальна кількість учнів 10 класів – 1273 (556 юнаків та 717 дівчат), 11 класів – 1247 (594 юнаків та 653 дівчат). У ТЗОШ №14,22 – 73 та 89 учнів.

Згідно з навчальним планом на 2014/2015 навчальний рік для вивчення предмета «Захист Вітчизни» в загальноосвітніх навчальних закладах м. Тернополя виділялось по 2 години на тиждень у 10-х та 11-х класах, крім Галицького коледжу, де на вивчення предмета «Захист Вітчизни» виділялось по 1 годині на тиждень.

Заняття проводились на базі школи допризовної підготовки, стрілецькому тирі загальноосвітньої школи №20 (юнаки) та загальноосвітніх закладах міста (дівчата).

Контроль за викладанням предмета «Захист Вітчизни» в цілому здійснювався на достатньому рівні, що дозволяло організовано та якісно проводити навчальний процес за основними змістовими лініями відповідно до Державного стандарту. Підготовка молоді до служби у Збройних Силах України відповідає вимогам “Положення про допризовну підготовку”.

Вивчення програмного матеріалу здійснювалось за допомогою теоретичних і практичних занять. Теоретичні заняття проводились лекційним методом. На практичних заняттях вчителі школи використовували принцип «роби як Я», показ техніки виконання, тренування учнів.

Протягом навчання вивчалась тактична підготовка, вогнева підготовка, стройова підготовка, військова топографія, прикладна фізична підготовка, Збройні Сили України на захисті Вітчизни, міжнародне гуманітарне право, основи цивільного захисту, військово-медична підготовка, статuti Збройних Сил України. Навчальну програму виконано повністю.

З метою поліпшення методичної та фахової підготовки вчителів, належної організації роботи систематично (згідно плану) проводились семінари та практичні заняття. На засіданнях методичного об'єднання вчителів предмета «Захист Вітчизни» міста (голова методичного об'єднання – Дудник В.В.) опрацьовувались найактуальніші питання методики викладання предмета, проводились відкриті уроки.

Стосунки між учнями та вчителями предмета «Захист Вітчизни» будувались на основі вимог загальновійськових статутів в обсязі тем, що вивчаються. Кожен урок починався з шикування, привітання та стройового тренування юнаків. У процесі вивчення нового матеріалу, закріплення та перевірки засвоєння його учнями реалізувався принцип навчання: доступність, проблемність, зв'язок навчання з життям, диференціація; застосовувались методи демонстрації, діалогічні, інформаційно-повідомляючі, пояснювальні. Простежувалась система роботи щодо виділення із змісту поданого матеріалу найголовнішого. На різних етапах уроку використовувалась наочність: таблиці, малюнки, макети, схеми. Як недолік в цій роботі слід зауважити, що у школі відсутній мультимедійний комплект, який в свою чергу міг би суттєво покращити навчальний процес.

Адміністрацією школи було проведено методичний супровід вивчення розділу «Перша медична допомога хворим. Догляд за хворими» в другому семестрі 2014/2015 навчального року. Дані перевірки відображено у наказі від 08.05.2015 «Про стан викладання розділу» Перша медична допомога хворим. Догляд за хворими «за II семестр 2014/2015 навчального року».

Аналіз відвіданих уроків та шкільної документації свідчить, що тематичні оцінки є комплексними, вони враховують всі види діяльності учнів і виставляються за трьома складовими оцінювання: знання теорії, розв'язання тестових завдань та виконання практичних прийомів.

Проведений аналіз якості навченості учнів 10-11-их класів показує ріст рівня навчальних досягнень учнів, що свідчить про клопітку, наполегливу систематичну та цілеспрямовану роботу педагогів.

Найвищі показники якості навченості продемонстрували учні наступних навчальних закладів:

10 класи	
ЮНАКИ	ДІВЧАТА
Класична гімназія – 98%	ТУГ, ТЗОШ №27- 96%,ТЗОШ № 22 – 91%
ТСШ №7 – 89%, ТЗОШ № 14-87%	ТСШ № 3, ТНБК №6 – 95 %
ТУГ – 82%, ТЗОШ № 22 -95%	ТНБК №13, ТЗОШ №16 – 93%
11 класи	
ЮНАКИ	ДІВЧАТА
ТСШ №17 – 97%, ТЗОШ № 22 – 95%	ТСШ №5, ТЗОШ №27 – 100%, ТУГ – 98%
ТНБК №13 – 94%, ТЗОШ № 14-90%	ТЗОШ №4, ТНБК №13 – 96%
ТЗОШ №16, ТЗОШ №21, 23 - 86%	ТЗОШ №22 – 95%, ТЗОШ № 14-92%

Найнижчі показники якості навченості продемонстрували учні наступних навчальних закладів:

10 класи	
ЮНАКИ	ДІВЧАТА
ТЗОШ №26,27 – 46%	ТЗОШ №14 - 81%, ТНБК №9 - 70%
ТНБК №13 – 41%	ТЗОШ №10 - 69%
ТЗОШ №30 - 27%	ТЗОШ №11 - 65%
11 класи	
ЮНАКИ	ДІВЧАТА
ТЗОШ № 27 - 70 %	ТЗОШ № 21 - 87 %
ТЗОШ №30 - 34%	ТЗОШ № 28 – 82%
Технічний ліцей - 39 %	ТНБК - 81%
Галицький коледж - 43%	Технічний ліцей – 79%

З метою закріплення знань, умінь і практичних навичок, набутих учнями на заняттях з предмета «Захист Вітчизни», на виконання наказу Управління освіти і науки Тернопільської міської ради «Про проведення у 2014-2015 навчальному році навчально-польових зборів (занять у лікувально-оздоровчому закладі) із предмета «Захист Вітчизни» у загальноосвітніх навчальних закладах міста» від 28.01.2015 №36, з 02 лютого по 23 травня 2015 року були організовано та проведено вправи бойових стрільб з малокаліберної гвинтівки в стрілецькому тирі ТЗОШ №20 з юнаками 11-х класів загальноосвітніх навчальних закладів м. Тернополя, де практично були відпрацьовані теми з тактичної підготовки, вогневої підготовки, військової топографії, прикладної фізичної підготовки.

Інформація щодо результатів проведення навчально-польових зборів відображена в додатку 1.

Відповідно до планів роботи ЗНЗ в 2014/2015 навчальному році були проведені заходи, приурочені знаменним датам в історії визвольної боротьби українського народу: річницям бою під Крутами, визволення Тернополя від німецько-фашистських загарбників, 72-ї річниці створення УПА, створення ЗУНР, Збройних сил України, Дню Перемоги, Дню Злуки, а також на козацьку тематику.

Реалії сьогодення визначили пріоритетні напрями роботи ЗНЗ з військово-патріотичного виховання:

- щопонеділка підняття Державного Прапора України та виконання Державного Гімну України вчителями та учнями;
- щопонеділка читання молитви військовим капеланом з учнями 10-х та 11-х класів ШДП;
- вересень 2014 року за ініціативи міського голови Тернополя С. В. Надала на базі школи допризовної підготовки проводились спеціальні курси, з метою навчання громадян міста виживати за бойових дій та надзвичайних ситуацій;
- жовтень 2014 року - до 72-ї річниці створення Української повстанської Армії проведено міську воєнізовану естафету, відзначено День Захисника Вітчизни;
- листопад 2014 року – участь у мітингу-реквіемі, присвяченому пам'яті жертв Голодомору 1933-1935 рр.;
- листопад 2014 року – зустріч колективу школи з волонтерами (подружжя Стойко) та збір коштів і продуктів для бійців АТО. (Акція «Допоможи бійцям АТО».) Колектив ТШДП відзначений Подякою Тернопільського обласного військового комісаріату за вагомий внесок у волонтерському русі в рамках патріотичної акції на підтримку воїнів батальйону «Збруч»).
- грудень 2014 року - відзначено 23 річницю Збройних Сил України;
- грудень 2014 року – зустріч учнів з учасниками бойових дій на Сході України. Учні та колектив школи передали прапор з побажаннями для бійців батальйону «Торнадо»;
- грудень 2014 року – збір солодощів воїнам АТО до дня св. Миколая та участь у акції «Напиши листа бійцю»;
- січень 2015 року – проведена виховна година призначена Дню Соборності та Свободи України;
- лютий 2015 року – відзначено День пам'яті Героїв Небесної Сотні;
- березень 2015 року – організовано профорієнтаційну роботу з учнями 10 – 11 класів представниками Львівської академії сухопутних військ та Хмельницької прикордонної академії;
- березень 2015 року - на навчальній базі ТШДП проведено семінар-практикум методистів РМК (ТКМЦ, ММК) із «Захисту Вітчизни»;
- квітень 2015 року - вчителями школи надана практична допомога в підготовці до дитячо-юнацької військово-патріотичної гри «Сокіл» («Джура») зі стрийової та вогневої підготовки командам загальноосвітніх шкіл міста;
- квітень 2015 року - проведено міський етап військово-патріотичної гри «Сокіл» («Джура»)

Результати міського етапу дитячо-юнацької військово-патріотичної гри «Сокіл» («Джура») 2015

У грі брали участь 33 команди «Сокіл» і 34 команди «Джура»

гра «Сокіл» (10 класи)

- 1 місце – команда ТЗОШ №24
- 2 місце – команда ТЗОШ №22
- 3 місце – команда ТТЛ

гра «Джура» (5-8 класи)

- 1 місце – команда ТЗОШ №24(1)
- 2 місце – команда ТЗОШ №24(2)
- 3 місце – команда ТНВК №9

- 15 квітня 2015 року – проведено показовий День цивільного захисту в ТЗОШ №24;
- 22 квітня 2015 року – проведено День цивільного захисту у всіх ЗНЗ;
- з 18 по 22 травня 2015 року – на базі ТШДП проведено навчання учнів 8-10 класів з надання домедичної допомоги (проект фонду «Здоров'я») «Я можу врятувати життя!» під

патронатом Марини Порошенко;

- травень 2015 – похід у вишиванках на честь «Дня героїв».

В ході вивчення стану навчальних програм, рівня знань, умінь і навичок учнів з предмета «Захист Вітчизни» виявлено ряд недоліків, зокрема:

- не обладнаний кабінет для вивчення основ медичних знань і допомоги в надзвичайних ситуаціях для навчання дівчат 10-11 класів;
- в недостатній кількості забезпеченість підручниками для вивчення предмета «Захист Вітчизни» учнів 10 класів;
- допускається виправлення помилок в класних журналах з порушенням «Інструкції з ведення класного журналу учнів 5-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів», затверджені наказом МОНУ від 03.06.2008 №496.

Враховуючи щорічне зростання кількості природних катаклізмів, техногенних аварій і катастроф, актуальним стає поглиблене вивчення розділу «Основи цивільного захисту» курсу «Захист Вітчизни».

З метою поліпшення організації викладання предмета «Захист Вітчизни», формування та удосконалення життєво необхідних знань, умінь і навичок учнів щодо захисту Вітчизни і військово-патріотичного виховання, підготовки юнаків до захисту Вітчизни, професійної орієнтації молоді щодо служби у Збройних силах України та інших військових формуваннях, визначених чинним законодавством,

НАКАЗУЮ:

1. Керівникам загальноосвітніх навчальних закладів, директору школи допризовної підготовки:

1.1. Здійснювати постійний контроль за виконанням вимог Указу Президента України від 25.10.2002 №948/2002 «Про Концепцію допризовної підготовки і військово-патріотичного виховання молоді», постанови Кабінету Міністрів України від 30.11.2000 № 1770 «Про положення про допризовну підготовку», наказу МОН України від 16.06.2015 № 641 «Про затвердження Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді, Заходів щодо реалізації Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді та методичних рекомендацій щодо національно-патріотичного виховання у загальноосвітніх навчальних закладах», навчальної програми предмета «Захист Вітчизни».

1.2. При формуванні кадрового забезпечення викладання предмета «Захист Вітчизни» у загальноосвітніх навчальних закладах визначити як обов'язкову умову - участь учителів у навчально-тренувальних зборах.

1.3. Незалежно від обраного профілю навчання учнів 10-11 класів здійснювати в обсязі 70 річних (2 тижневих) годин за рахунок 1,5 тижневої години інваріантної та 0,5 тижневої години варіативної складової навчального плану.

1.4. Поділ класів на групи юнаків та дівчат здійснюється незалежно від кількості учнів у класі (але не менше ніж 5 осіб). Якщо у групі є менше 5 осіб, то учні цієї групи навчаються за індивідуальними навчальними планами. Дівчата за їх власним бажанням (у разі згоди батьків, опікунів або піклувальників) навчаються за програмою для групи юнаків. Юнаки, які за станом здоров'я, релігійними поглядами не вивчають основи військової справи, навчаються за програмою для групи дівчат.

1.5. Запровадити з 2015-2016 н.р. введення до навчального плану 9 класів загальноосвітніх навчальних закладів усіх типів курсу «Початкова військова підготовка» в обсязі 0,5 години на тиждень за рахунок його варіативної складової. Передбачити викладання даного курсу у ЗНЗ I-III ступеня військовими керівниками, військовими керівниками (сумісниками) або

учителями, які служили у Збройних Силах. За відсутності таких, учителів, які будуть викладати даний курс, визначає директор навчального закладу за погодженням з управлінням освіти і науки Тернопільської міської ради.

1.6. Розробити на 2015-2016 навчальний рік та здійснити заходи щодо удосконалення та зміцнення навчально-матеріальної бази предмета «Захист Вітчизни». Відповідальність за відновлення, удосконалення та зміцнення навчально-матеріальної бази з предмета покласти на керівників навчальних закладів.

1.7. До 10.10.2015 подати у міський військовий комісаріат заявку на виділення бойових патронів для стрільб з автомата Калашнікова та МК-гвинтівки під час навчально-польових зборів.

1.8. До 20.09.2015р. у зв'язку з необхідністю моніторингу стану матеріально-технічного забезпечення предмета «Захист Вітчизни» та поновлення списку вчителів відповідно до визначеного за посадою напрямку діяльності надати в Тернопільський комунальний методичний центр науково-освітніх інновацій та моніторингу списки військових керівників та учителів «Захисту Вітчизни» (дівчата) за раніше встановленою формою.

1.9. До 01.06.2016р. подати у Тернопільський комунальний методичний центр науково-освітніх інновацій та моніторингу звіт про організацію вивчення предмета «Захист Вітчизни» та стан військово-патріотичного виховання у загальноосвітніх навчальних закладах.

1.10. Забезпечити виконання у повному обсязі наказу Міністерства освіти і науки України від 06.12.2010 №1205 «Типові штатні нормативи загальноосвітніх навчальних закладів» щодо виділення на гурткову роботу військово-патріотичного та спортивного напрямку 0,5 посади керівника гуртка та ведення його учителем відповідного фаху.

1.11. Забезпечити якісне проведення у травні 2016 року триденних навчально-польових зборів (занять у лікувально-оздоровчому закладі) з учнями випускних класів предмета «Захист Вітчизни».

1.12. Постійно здійснювати координацію спільної діяльності установ і закладів освіти з військовими комісаріатами та громадськими організаціями, які опікуються патріотичним вихованням, розвитком духовності.

1.13. У річних планах роботи навчальних закладів розробити окремий розділ «Військово-патріотичне виховання».

1.14. Активізувати профорієнтаційну роботу серед старшокласників на подальшу службу в Збройних силах України шляхом проведення конкурсів, вікторин, змагань тощо.

1.15. Забезпечити зв'язок з військовими частинами (екскурсії до музеїв військових частин, спільні заходи патріотичного спрямування); активізувати зв'язки і спільну профорієнтаційну діяльність шкіл та військових ВНЗ (юний правознавець, десантник, рятувальник, розвідник, снайпер, поліцейський, прикордонник, радист) (1- 11 кл.).

1.16. Провести у першій декаді вересня 2015 року навчально-тренувальні збори з військовими керівниками, учителями «Захисту Вітчизни» (дівчата) та навчально-методичні збори з учителями, які викладають курс «Початкова військова підготовка».

2. Тернопільському комунальному методичному центру науково-освітніх інновацій та моніторингу:

2.1. Удосконалити структуру методичної роботи з військовими керівниками та учителями предмета «Захист Вітчизни» (дівчата).

2.2. Спрямувати роботу методичних об'єднань військових керівників та учителів предмета «Захист Вітчизни» (дівчата) на підвищення ефективності викладання та організацію позакласної та позашкільної роботи з предмета.

2.3. Протягом навчального року спільно з міськвійськкоматом проводити одноденні методичні заняття з військовими керівниками та вчителями предмета «Захист Вітчизни» (дівчата).

2.4. До 10.09.2015р. проаналізувати виконання наказу департаменту освіти і науки облдержадміністрації від 04.12.2014 № 377 «Про наслідки перевірки базових (опорних) навчальних закладів з предмета «Захист Вітчизни», видати відповідні накази та надати їх копії до 10.09.2015 в департамент освіти і науки облдержадміністрації.

3. Контроль за виконанням наказу покласти на заступника начальника-начальника відділу дошкільної, середньої та позашкільної освіти Сум І.М.

Начальник управління освіти і науки

О.П. Похилияк

Даценко Микола Миколайович 40-09-94